

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta sociálních studií

Katedra sociologie

Návrh výzkumného projektu

(Metodologie sociálních věd SOC706)

Výzkumný tým : předseda: Eva Pilarčíková (UČO 165995,

mail: 165995@mail.muni.cz)

Členové: Jan Sysel (UČO 183088)

Martina Zemanová (UČO 145429)

Sociologie – Mediální studia a žurnalistika

V Brně, 2.12.2005

Práce nebo studium po ukončení střední školy?

Vymezení předmětu a cíle výzkumu

Před ukončením střední školy se člověk staví před jedno z nejdůležitějších rozhodnutí jeho života. Zda má zvolit studium na vysoké škole, nebo jít pracovat. Toto rozhodnutí velmi ovlivní budoucnost jedince, jeho budoucí finanční ohodnocení, životní úroveň a celkové zařazení do společnosti. V této volbě hraje roli několik různých faktorů. Cílem výzkumu je zmapovat daný okruh a zjistit hlavní faktory, které mají vliv na rozhodnutí jedince.

Identifikace výzkumného problému

Základním problémem je tedy vztah mezi sociálními vlivy a konečnou volbou mezi prací a studiem na vysoké škole.

Základní výzkumná otázka:

Který faktor hraje v rozhodování jedince mezi prací a studiem největší roli?

Odvozené výzkumné otázky:

- Jakou roli při rozhodování hraje sociální prostředí, ze kterého jedinec pochází?
- Do jaké míry je jedinec ovlivněn výchovou při rozhodování?
- Do jaké míry ovlivňuje rozhodnutí jedince dosažené vzdělání rodičů?
- Jakou roli při rozhodování hraje finanční situace jedince nebo jeho rodiny?
- Na kolik ovlivní rozhodování jedince celková kapacita vysokých škol?
- Hraje při rozhodování roli nedostatek studijních možností v okolí jedince?
- Jak ovlivňují poruchy učení (dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie) směřování ke studiu na VŠ?
- Jaký má vliv na rozhodování jedince typ střední školy, kterou jedinec studuje (gymnázium x SOŠ)?

Účel a zdůvodnění výběru tématu výzkumu:

Výzkum je zaměřen na mladé lidi při ukončování střední školy, kteří bývají v sociologických výzkumech často opomíjeni, a přesto jejich volba mezi prací a studiem hraje v jejich životě velice důležitou roli a má dopad i na celkovou společenskou prestiž dané oblasti. Zmapováním daných faktorů, ovlivňujících volbu jedince, ukáže výzkum hlavní důvody tohoto rozhodnutí. S těmito hlavními důvody by se dále mělo pracovat a měly by být brány v potaz při dalších výzkumech týkajících se mládeže a školství.

Výzkumná jednotka:

Výzkumnou jednotkou budou studenti středních škol v posledním ročníku ve vybraných dvou kategoriích středních škol ukončených maturitou: odborné střední školy a gymnázia na území České republiky.

Výzkumná strategie:

Výzkum operuje s velkým množstvím dotazovaných, proto využívá kvantitativní metodologii. Kvantitativní metoda vyžaduje velice silnou standardizaci. Silná standardizace zajišťuje *vysokou reliabilitu*. Silná standardizace vede nutně k silné redukci informace. Respodnent, místo aby plně popsal svoje mínění, je omezen na volbu jediné kategorie z nabídnutého velice malého souboru kategorií. To nutně vede k poměrně *nízké validitě*.

Kvantitativní výzkum využívá deduktivní metodu. Deduktivní metoda má několik kroků. Nejprve je třeba vybrat a specifikovat téma (viz výše). Potom sa vymezí okruh aspektů (viz odvozené výzkumné otázky), které téma zahrnuje a identifikují a určí se hlavní koncepty a variability (viz operacionalizace). Po sesbírání patřičných informací týkajících sa tématu se stanoví vztah mezi jednotlivými variabilitami. Nakonec sa logicky odůvodní zjištěné poznatky a uspořádají se do teorie.

Metoda sběru dat bude formou dotazníku, který bude poštou či elektronickou cestou rozeseán na školy vybraného typu. Předpokládá se spolupráce ze stran vedení školy, pro které je spolupráce výhodná, protože tím získá informace o preferencích svých žáků.

Výhody:

- Anonymita dotazníku – vzhledem k tomu, že dotazník je rozeseán výše zmíněnými způsoby, zaručuje se úplná anonymita dotazovaného, což povede k objektivnějším odpovědím
- Menší finanční náročnost výzkumu
- Jednoduchý a rychlý způsob jak vyhodnotit informace

Nevýhody:

- Možnost zkreslení informací, protože dotazník nebude rozeseán do všech škol na celém území ČR, tedy nebudou dotazováni všichni studenti

Operacionalizace

Pojmy

dosáhnuté vzdělání rodičů

finanční situace

kapacita vysokých škol

poruchy učení

práce

sociální prostředí

sociální vlivy

studijní možnosti

studium na vysoké škole

výchova

Dosažené vzdělání rodičů

- základní
- vyučený
- s maturitou
- vysokoškolské

Finanční situace

- příjem - - pracují oba rodiče
 - průměrný měsíční příjem spolu - nad 500 000 Kč
 - do 300 000 Kč
 - do 100 000 Kč
 - do 50 000 Kč
 - do 10 000 Kč
 - méně než 5 000 Kč
- pracuje jenom jeden z rodičů
 - průměrný měsíční plat - nad 500 000 Kč
 - do 300 000 Kč
 - do 100 000 Kč
 - do 50 000 Kč

do 10 000 Kč
méně než 5 000 Kč

- oba dva rodiče jsou nezaměstnaní
- pravidelná finanční podpora od příbuzných
- dědictví
- majetkové vlastnictví - - nemovitý majetek – rodinný dům
 - byt
 - pozemek
 - jiné
- movitý majetek – počet aut (žádné, jedno, dvě a více)
 - spotřebiče v domácnosti
 - jiné

Kapacita vysokých škol

- možnost dostat se na vysokou školu je
 - *výborná 80% a více*
 - *velmi dobrá 65% - 79%*
 - *průměrná 50% - 64%*
 - *nízka 35% - 49%*
 - *velmi nízká 20% - 34%*
 - *minimální méně než 19%*

Poruchy učení

- dyslexie - potíže při čtení, při běžném postupu výuky
- dysgrafie - potíže při psaní, problémy s pravopisem
- dyskalkulie – potíže s numerickým počítáním, potíže s logickým uvažováním

Práce

- zaměstnaní - *na plný úvazek - pevně stanovená pracovní doba a počet hodin,*
 - *na poloviční úvazek – menší počet pracovních hodin*
- brigáda - *dobrovolná výpomocná práce skupin nebo jednotlivců*
- příležitostná práce – *náhodná nárazová práce bez dlouhodobé smlouvy*

Sociální prostředí

- rodina - *rodiče - otec*
 - *matka*
 - *bez rodičů*
 - *sourozenci*
 - *prarodiče*
 - *příbuzní*
- škola - střední odborná - se zaměřením na specializovaný obor
 - gymnázium -výběrová střední škola připravující zejména na vysokoškolské studium
- prostředí školy - *spolužáci*
 - *pedagogičtí pracovníci*
 - *nepedagogičtí zaměstnanci školy*
- přátelé
- známí
- bydliště - město
 - venkov

Sociální vlivy

- vliv rodiny
- vliv přátel
- vliv školy (pedagogičtí pracovníci, spolužáci, celková příprava a směr vzdělávání)

Studijní možnosti

- koncentrace vysokých škol v okolí - v městě (*žádná, jedna, dvě, tři a více*)
 - v okrese (*žádná, jedna, dvě, tři a více*)
 - v kraji (*žádná, jedna, dvě, tři a více*)

- vzdálenost nejbližší vysoké školy od bydliště
 - nad 500 km
 - do 500 km
 - do 300 km
 - do 100 km
 - do 50 km
 - do 30 km
 - méně než 20 km

Studium na vysoké škole

neplacené - denní

- externí
- kombinované

placené - celoživotní vzdělávání

- soukromé VŠ

Výchova

- míra podporování dítěte v učení – žádná
 - nízká
 - průměrná
 - vysoká
- způsob podporování dítěte v učení - motivující
 - demotivující
- jak rodiče prezentují vztah k práci - pozitivně
 - negativně
 - neutrálně

Hypotéza výzkumu

- Jedinec studující na gymnáziu bude preferovat studium na VŠ

Pracovní hypotézy

- Jedinec, který byl výchovou podporován a směřován k učení, bude preferovat studium na VŠ
- Jedinec, jehož rodiče mají vysokoškolské vzdělání, bude preferovat studium na VŠ
- Jedinec ve špatné finanční situaci bude preferovat práci
- Nízká kapacita vysokých škol způsobí, že jedinec bude preferovat práci
- Nedostatek studijních možností v okolí jedince způsobí, že jedinec bude preferovat práci
- Jedinec trpící poruchou učení bude preferovat práci

Seznam literatury :

- ALLAN, G. The Sociology of The Family. 1.vydání Oxford: Blackwell Publishers, 1999
- BĚLOHLÁVEK, F. Osobní kariéra. 1. vydání Praha: Grada, 1994
- BOGUSZAK, M., MATĚJU, P., PESCHAR, J. Family Effects on Educational Attainment in Czechoslovakia, the Netherlands and Hungary. In: Social reproduction in Eastern and Western Europe: Comparativ Analyses on Czechoslovakia, Hungary, the Netherlands and Poland. Prague: Institute of Sociology, 1990
- CAHOVÁ, D. Mládež a generace v dynamické struktuře společnosti. Brno: UJEP, 1967
- DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha, Karolinum 1993
- FAZIK, A. Mládež ve společnosti. 1. vydání Praha: Svoboda, 1977
- Historická ročenka školství v České republice 1953/ 1954 - 1997ú 1998, Praha ÚIV
- JURČOVÁ, M. , OKRUHLICOVÁ, A. Hodnotové orientácie, záujmy a motivácia žiakov gymnázií. Pedagogická revue, 43, 1991, č. 6
- JUROVSKÝ, A. Kultúrny vývin mládeže. Bratislava: SPN, 1965
- KAROLCZAK, B. Morální hodnoty společnosti z pohledu mládeže. Pedagogika, 40, 1990, č. 4
- KUČEROVÁ, S. Člověk - hodnoty - výchova. Prešov: ManaCon, 1996
- MATĚJU, P. Vzdělání - mzda - životní úroveň. Sociologický časopis 22, s. 599 - 614
- MATĚJU, P. Role vzdělání a kvalifikace ve výkonové společnosti. Sociologický časopis 26, s. 290 - 296
- NOVÝ, L. Životní dráha jako sociologický problém. Brno: UJEP, 1989 (Spisy Filozofické fakulty č. 288)
- RENDLOVÁ, E. Společenské postoje a životní hodnoty mužů a žen - poznatky z výzkumů veřejného mínění In: Současná česká společnost. Sociologický ústav AVČR, Praha: 2001
- SIMONOVÁ, N. Vliv nerovnoměrného vývoje vzdělanostního systému na vzdělanostní nerovnosti po roce 1989 v České republice. In: Současná česká společnost. Sociologický ústav AVČR, Praha: 2001
- SAK, P. Sociální vývoj mládeže. Praha: SPN, 1985
- Sekundární analýza výzkumů hodnotových orientací československé mládeže. Praha: STEM, 1991
- SOCIALITA 99 - Mládež v postmoderní době. Hradec Králové: 2000
- SVOBODA, M. Hodnotová orientace vysokoškolských studentů. In : Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity. Brno: MU, 1992

